

ТМ	Г. XXXVI	Бр. 3	Стр. 1193-1214	Ниш	јул - септембар	2012.
----	----------	-------	----------------	-----	-----------------	-------

UDK 336.71 : 005.334

Прегледни рад

Примљено: 25. 02. 2012.

Ревидирана верзија: 20. 08. 2012.

Драгана Раденковић Јоцић

Јелена Станковић

Марија Анђелковић Пешић

Универзитет у Нишу

Економски факултет

Ниш

ХАРМОНИЗАЦИЈА РЕГУЛАТИВЕ О УПРАВЉАЊУ РИЗИКОМ У БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ*

Апстракт

Стабилност економског окружења као фактор раста и развоја директно зависи од поузданости финансијског сектора у земљи. Управо из тог разлога, од изузетног је значаја добро управљање ризиком у банкама и другим финансијским институцијама. С друге стране, турбулентно окружење у којима банке послују подразумева перманентну изложеност банке, те је константно унапређење система контроле неопходно. Историјски посматрано, то је процес који се дуги низ година развијао, како у оквиру самих финансијских институција, тако и у оквиру националних система за контролу рада банака. Глобализација финансијског тржишта довела је и до потребе глобализације система супервизије финансијског сектора. Циљ овог рада јесте да укаже на значај међународних стандарда у овој области, али и на тренутни ниво усклађености националног законодавства Србије са овим стандардима.

Кључне речи: банке, супервизија, Базел I, Базел II, Базел III

jelena.stankovic@eknfak.ni.ac.rs

* Рад је реализован у оквиру пројеката бр. 44007 и бр. 179066 финансираних од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

HARMONIZATION OF RISK MANAGEMENT REGULATIONS IN THE BANKING SECTOR IN SERBIA

Abstract

The stability of economic environment as a factor of growth and development directly depends on the reliability of the financial sector in the country. For this reason, good risk management in banks and other financial institutions is very important. On the other hand, the turbulent environment in which banks operate involves a continuous exposure of the bank; therefore, a continual improvement of the control system is necessary. Historically, this is a process that has been developing for many years, both within financial institutions themselves and within national systems for bank control. The globalization of financial markets gave rise to the globalization of the financial sector supervision system. The aim of this paper is to emphasize the importance of international standards in this area, but also to point out the current level of harmonization of the national legislation in Serbia with these standards.

Key Words: Banks, Supervision, Basel I, Basel II, Basel III

УВОД

Увођење правне регулативе и институција чија је превасходна сврха праћење и анализа ризика у банкама и другим финансијским организацијама датира још из периода након велике економске кризе 1929. године. У жељи да се повећа поверење у банкарски систем у САД-у и заштите депоненти, установљена је институција Федерална корпорација за осигурање депозита (*Federal Deposit Insurance Corporation – FDIC*). Међутим, најзначајнији допринос институционалном управљању ризиком у банкама и другим финансијским институцијама припада Базелском комитету за супервизију банака (*Basel Committee on Banking Supervision – BCBS*)¹. Базелски комитет за супервизију банака основан је крајем 1974. као договор гувернера централних банака земаља чланица Г10², у тренутку када је дошло до крупнијих поремећаја на финансијском тржишту (www.bis.org).

¹ Седиште Комитета је *Bank for International Settlements* у Базелу, Швајцарска, те отуда и опште прихваћен назив „Базелски комитет“.

² Потписнице уговора биле су Белгија, Холандија, Канада, Француска, Италија, Јапан, Луксембург, Немачка, САД, Швајцарска, Шпанија, Шведска и Велика Британија. Поред наведених, данашње чланице Комитета су још и Аргентина, Аустралија, Бразил, Хонг Конг, Индија, Индонезија, Јужноафричка Република, Кина, Кореја, Мексико, Русија, Саудијска Арабија, Сингапур и Турска.

Комитет представља орган који омогућава уредну сарадњу земаља чланица по питањима контроле рада финансијских институција. У почетном периоду његово деловање било је ограничено углавном на развијање модалитета међународне сарадње већ постојећих, националних органа за супервизију банака. Временом, као циљеви његовог постојања издвојили су се унапређење знања супервизора и квалитет контроле банака, глобално посматрано.

Битно је истаћи да Комитет не располаже никаквим, формално-правним овлашћењима, која би се сматрала вишом инстанцом у односу на националне органе супервизије. Његова надлежност није законодавна, нити обавезујућа, већ искључиво саветодавна. Ниједан закључак Комитета нема снагу закона, већ му је сврха да постави методолошки основ који олакшава националним регулаторним телима поступак доношења обавезујућих аката у складу са потребама и интересима националних финансијских сектора. Сврха Комитета је, дакле, да подстиче приближавање гледишта националних регулаторних тела заједничким приступима и стандардима, без покушаја преузимања функција тих тела, као и без потпуне унификације у поступцима супервизије.

Његова прва значајна улога, у том смислу, огледа се у документу из 1975. године, који је опште познат под називом „*Конкордат*“ (*Concordat on cross-border banking supervision*) (www.bis.org). Текст првобитног документа је допуњен 1978. године, прилагођен променама на тржишту, укључујући и принципе контроле консолидованих биланса интернационалних банкарских група. Ревидирана верзија овог текста објављена је 1983. године у којој су презентовани принципи за поделу одговорности контроле интернационалних банкарских група између националних супервизија и супервизија земаља домаћина (за филијале, али и за субсидијаре и заједничка улагања).³ Ови документи били су претеча најзначајнијих закључака донетих од стране Базелског комитета, а који се односе на међународну сагласност о мерењу и стандардима капитала финансијских институција.

РЕГУЛАТИВА ЗА УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ У БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ

Све до деведесетих година прошлог века Базелски комитет се у највећој мери фокусирао на питања глобалног приступа адекватности капитала. Чињеница је да су се све до 1988. године захтеви за ка-

³ Под појмом „националног супервизора“ мисли се на супервизоре земље у којој послује матица – централна банкарска институција међународне банкарске групе, док се појам „супервизије домаћина“ односи на супервизоре јурисдикција где су регистроване и раде филијале, али и чланице групе, као самостална правна лица – субсидијари.

питалом одређивали на нивоу националних регулатива. Управо из тог разлога минимални захтеви за капиталом су варирали од земље до земље. Исто је важило и за начин пондерисања позиција активе. Таква ситуација је заправо довела банке које послују у земљама са мање ригорозном регулативом у позицију нелојалне конкурентске предности у односу на земље где су ти захтеви и стандарди виши.

Почетком осамдесетих година 20. века фокус рада Комитета био је усмерен на погоршање коефицијената капиталне адекватности великих међународних финансијских институција и то у време када су међународни ризици, пре свега у презадуженим земљама, почели значајно да расту⁴. Истовремено, комплексност банкарских трансакција постаје све већа. Базелски комитет је у намери да предупреди пад стандарда у банкарским системима, уз подршку гувернера централних банака земаља чланица Г10, усвојио низ препорука о поступцима и мерењима адекватности капитала. Резултат тог рада је стварање широког консензуса о приступу пондерисаном мерењу ризика билансних и ванбилансних ставки банака. Реч је о континуираном процесу који еволуира од 1988. године све до данашњег дана, кроз сет препорука, опште прихваћених под називом Базел I, Базел II и Базел III.

Базел I

Одговор на глобалну кризу задужености током осамдесетих година 20. века било је усвајање „Базелског споразума о капиталу“, јула 1988. године (или „Споразума из 1988.“), документа опште познатог под називом Базел I стандард (Basel Committee, 1988. (updated 1998). *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards.*) Други битан разлог усвајања овог документа био је уједначавање услова за пословање банака на глобалном финансијском тржишту. Потписници документа били су гувернери централних банака земаља чланица Г10 (www.bis.org). Прве допуне овог документа усвојене су новембра 1991. године, а односиле су се на обезбеђење веће прецизности у дефинисању општих одредби или општих резерви, за губитке по кредитима, који би требало да буду укључени у капитал са сврхом израчунавања адекватности капитала. Поред примарног, допуњеног документа, 1998. године усвојена је и проширена верзија Базела I.

Посебан успех Базел I стандарда је то, да су поред земаља потписница, ове принципе прогресивно од 1988. године почеле да примењују готово све земље у којима послују интернационалне банкарске групације. Без нужне законске одредбе, у извештају Базелског

⁴ У том тренутку изузетно велика изложеност међународних банака ризику земље била је у вези са пласманима у Мексику, Бразилу и Аргентини.

комитета из 1993. године се наводи да су све банке из земаља Г10 са међународним банкарским пословањем испуниле минималне захтеве за капиталом наведене у Споразуму из 1988. године, без обзира на земљу у којој послују. У погледу увођења глобалних стандарда на финансијском тржишту може се рећи да је Споразум постигао планиране циљеве и оправдао очекивања због којих је и донет.

Окосница Базел I стандарда је увођење унифицираног оквира са минималним стандардом капитала од 8% ризиком пондерисане активе (*Risk Weighted Asset – RWA*)⁵ и истовремено и формално дефинисан ратио адекватности капитала (*Capital Adequacy Ratio – CAR*). Тако обрачунат износ капитала представља законом прописан минимални износ капитала, односно регулаторни капитал.⁶ Базел I утврђује и конкретне износе пондера ризика за поједине категорије активе (Табела 1). Ризиком пондерисана актива се добија као производ пондера и одговарајуће позиције активе.

Табела 1. Пондери ризика према Базел I стандарду (Hull, 2007)

Table 1. Risk weights under Basel I standards (Hull, 2007)

Пондер ризика (%)	Категорија активе
0	Готовина, златне полуге, потраживања од влада земаља <i>OECD</i> -а (на пример, државне обвезнице)
20	Потраживања од банака и јавног сектора земаља <i>OECD</i> -а
50	Неосигуране стамбене хипотеке
100	Сва остала потраживања (корпоративне обвезнице, дуг мање развијених земаља, потраживања од банака изван оквира <i>OECD</i> -а, некретнине, опрема, биљни засад, итд.)

Коефицијент адекватности капитала се утврђује као однос капитала (*C*) и ризиком пондерисане активе (*RWA*) (Duffie and Singleton, 2003):

$$CAR = C / RWA \quad (1)$$

⁵ У стручној литератури, али и у међународним регулаторним актима, опште у прихваћене ознаке коефицијената и метода из области управљања ризиком у финансијским институцијама, акроними назива истих на енглеском језику. Управо из тог разлога, уз све коефицијенте и описане методе наводи се и њихов енглески назив.

⁶ Регулаторни капитал се званично захтева од банака почевши од 1998. године. Пре тога, акценат је искључиво на коефицијенту адекватности капитала.

Слабост Базел I стандарда заснива се на чињеници да је у његовом фокусу кредитни ризик. У знатно мањој мери третиран је и тржишни ризик. Осим наведена два, нису предвиђени капитални захтеви по основу изложености другим врстама ризика. Такође, недостатак Базела I је и то што је на све врсте кредита примењивао исти стандард, односно минимални износ коефицијента адекватности капитала од 8%. У земљама са већом изложеношћу ризику тај проценат мора бити већи. Одлука о прописивању већег износа регулаторног капитала спада у домен националних органа супервизије. Управо уважавајући ризик земље, Народна банка Србије је Одлуком о адекватности капитала прописала минимални износ регулаторног капитала на 12% (Одлука о адекватности капитала банке, 2007 и 2008).

У циљу отклањања поменутих недостатака, Базелски комитет је усвојио серију необавезујућих норми које се односе на управљање тржишним ризиком. Посебан значај у еволуцији Базел I стандарда представља норма из априла 1993. године у којој се истиче да је портфолио банке изложен, поред кредитном, и другим врстама ризика, као што су каматни, девизни, робни и ценовни (Aven, 2008). Ова норма се сматра коракром ка Базел II стандарду, јер је такав приступ садржан и у оквиру Базел II стандарда под називом „стандардизовани приступ“. У наредном периоду, Базелска комисија је проширила појам тржишног ризика, као и методе његовог мерења. Године 1995. први пут су уведени интерно развијени модели процене ризика (Banks, 2005). Интерни приступ у мерењу ризика карактеристика је Базел II стандарда.

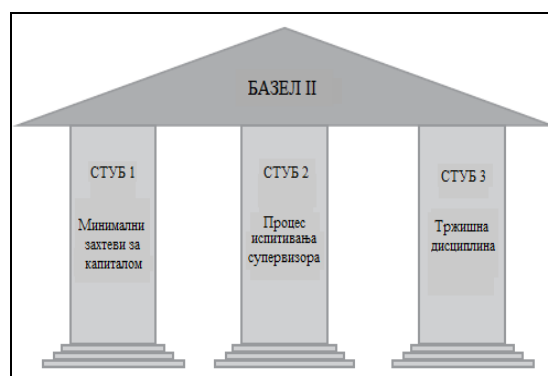
Примена Базел I стандарда у Србији је била прилично симболична, без обзира на чињеницу да су неки од стандарда уведени у наше законодавство готово одмах по усвајању, крајем осамдесетих година прошлог века (Јованић, 2008). Реформом банкарског система 1993. године обухваћени су готово сви принципи Базела I, као што су: капитални цензус, нето капитал и адекватност капитала. Лимитираност примене Базела I у Србији није се огледала у недостатку националне регулативе, већ у изостанку њене примене. Наиме, ниједан од ових принципа, званично укључен у регулаторни систем финансијског сектора, није примењиван. Као последица тога, дошло је до урушавања стабилности сектора банкарства и постојања пирамидалних банака какве су биле „Дафимент банка“ и „Југоскандик“, али и општег стања несолвентности банака због кога је и настала непопуларна категорија „стара девизна штедња“. Такав однос према регулативи изазвао је огромну штету јавном интересу, како материјалну, тако и у погледу губитка угледа финансијских институција. Последице овог периода почеле су се санирати тек 2001. године, реформом банкарског система. Наиме, током 2001. године затворен је већи број банака, укључујући и највеће финансијске институције у земљи

(Беобанка а.д. Београд, Београдска банка а.д. Београд, Инвестбанка а.д. Београд и Југобанка а.д. Београд) (Народна банка Југославије, 2001). Основано је неколико нових банака, углавном директним инвестирањем иностраног капитала, и отпочела је својинска реконструкција банкарског сектора путем конверзије обавеза по основу кредита Париског и Лондонског клуба поверилаца, као и по основу конверзије старе девизне штедње у акционарски капитал. Број банака је са 86 на почетку 2001. године редукован на 49 банака, колико је пословало на крају 2001. године (Народна банка Југославије, 2001).

Базел II

Почетком 1999. године сачињен је предлог новог споразума. Коначна верзија новог, ревидираног споразума презентирана је јавности јуна 2004. године под насловом „Међународна сагласност о мерењу капитала и стандардима капитала“, или шире прихваћено Базел II стандард (Basel Committee on Banking Supervision, 2006. *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*). Документ је ступио на снагу децембра 2006. године, а његову примену земље чланице ЕУ отпочеле су већ од јануара 2007. године. САД примењују Базел II стандарде почев од јула 2007. године. У Србији је примена Базел II стандарда била планирана за јануар 2011. године и с тим у вези Сектор за контролу пословања банака НБС је усвојио „Стратегију за увођење Базел II стандарда“ (Народна банка Србије, Сектор за контролу пословања банака 2010). Спровођење ове одлуке отпочето је крајем 2011. године.

Базел II стандард се заснива на три међусобно повезана скупа правила за уређивање пословања у финансијском сектору (Слика 1). То су такозвани стубови Базела II.

Слика 1. Три стуба Базела II (Besis, 2002)

Figure 1. The three pillars of Basel II (Besis, 2002)

Минимални захтеви за капиталом су основни стуб Базела II, чије је порекло садржано још у Базел I стандарду. Значај Стуба 2, који се односи на процес надзора од стране супервизора, јесте смањење притиска на Стуб 1, односно квантитативни стандард у погледу капиталне адекватности. Интенца Стуба 2 је да новом улогом супервизорског надзора, као додатним инструментом, охрабри банке да развијају интерне технике управљања ризицима, али и да осигура испуњење тих квантитативних стандарда, односно обезбеди да банке држе адекватни ниво капитала у односу на ризике којима су изложене (Basel Committee on Banking Supervision, 2006). Примена препорука из области супервизорског надзора Базела II подразумева детерминисање ризичног профила банке. Поред капиталних резервисања по основу кредитног и тржишног ризика, Базел II по први пут дефинише и капиталне захтеве по основу оперативног ризика (Basel Committee on Banking Supervision, 2003. и Basel Committee on Banking Supervision, 2001). У том смислу, од супервизора се очекује да иницира и подржи банке да развијају интерне моделе за калкулацију капиталних захтева сагласно свом профилу ризика, али и контролише колико су банке успешне у том поступку. Такође, улога супервизора јесте и контрола банака у смислу континуитаног рада на едукацији и повећања образовног нивоа аналитичара задужених за успостављање и функционисање интерних методологија за идентификацију, мониторинг и калкулацију капиталних захтева.

Детаљна разрада принципа супервизије предвиђена Базел II стандардом, садржана је у посебном документу, усвојеном 2006. године под насловом „Основни принципи ефективне супервизије банака“ (Basel Committee on Banking Supervision, 2006). Овај документ садржи укупно 25 принципа који су сажето наведени у оквиру Базел II стандарда као четири основна принципа супервизорског надзора који сугеришу следеће (Basel Committee on Banking Supervision, 2006):

(1) Супервизори морају добити јасна уверења да банке имају методологију за процену укупне капиталне адекватности и то кроз:

- стални надзор борда директора и вишег менаџмента, одговорног за процену адекватности капиталне позиције банке,
- јасно дефинисање политике, процеса и процедура за успешну идентификацију, процену и мерење ризика и у складу са тим, калкулисање потребног капитала,
- детаљне и обухватне процене ризика којима је банка изложена, праћење њиховог парцијалног утицаја на пословање банке, али и агрегиране изложености, уз презентирање одговарајућих извештаја о овим процедурама, и
- креирање ефикасне интерне контроле на нивоу банке;

(2) Супервизори треба да подстичу моделирање и контролу ризика путем интерно развијених метода за калкулацију економског

капитала, као и да оцењују спремност банака за тај поступак и одобравају и надзиру употребу тих модела у банкама;

(3) Супервизори треба да захтевају од банака да послују изнад прописаних минималних капиталних захтева, али и ниво капитала већи од регулаторно прописаног, сагласно ризичном профилу банке;

(4) Деловање супервизора мора бити превентивно, те се интервенција предвиђа у раној фази уочавања пропуста или изостанка испуњености неког захтева, како би се спречило да капитал банке падне испод минималног нивоа, неопходног да подржи њен профил ризичности.

Ови принципи засновани су на уверењу да постоји чврста веза између износа капитала који банка држи, у односу на изложеност ризицима са једне стране, као и квалитета управљања њиме и процеса интерне контроле, са друге стране. Постојање универзалних принципа супервизије банака свој највећи значај исказује у домену њихове примене код контроле пословања великих, међународних банкарских група, које послују у различитим јурисдикцијама и на различитим организационим принципима. Банкарским групама управља се на интегрисани и централизован начин. Ризик мора бити агрегиран да би се њиме управљало ефикасно, механизмом који се базира на организационој структури читаве групације (Барјактаровић, 2010).

Циљ Стуба 3 је да подстиче тржишну дисциплину, успостављајући низ захтева за извештавањем који пружају приступ информацијама од значаја за пословање финансијске институције, какве су капитал, изложеност ризицима, процес управљања ризицима и адекватност капитала, свим учесницима на финансијском тржишту. У принципу, извештаји предвиђени Базел II стандардом треба да буду конзистентни са начином на који борд директора и виши менаџмент управља ризицима у банци. Природа егзактних мера ризика које треба транспарентно, кроз континуирани процес извештавања презентирати свим учесницима на тржишту зависи од националног законодавства и прописане регулативе (Akkizidis, Bouchereau, 2005).

Захтев за обелодањивањем информација о пословању и ризицима, према Базелу II, у сагласности је са Међународним рачуноводственим стандардима, тако да је банци и њеном менаџменту дозвољено да све тражене информације може презентовати јавности и кроз већ постојеће кварталне, односно годишње извештаје о пословању. Базел II предвиђа да се доступност информација ове врсте мора обезбедити на полугодишњем нивоу, док се код мултинационалних банкарских група информације презентују на консолидованом нивоу за читаву групу.

Један од начина подстицања банака да обелодањују информације о свом пословању јесте и препорука да би свака банка требало да има сопствену политику, одобрену од стране борда директора, о

томе које информације интерне контроле морају бити доступне јавности. Приступ Србије стандардима Базела II се може сматрати коректним, али не довољно експедитивним. Наиме, поучена лошим искуством непоштовања законске регулативе током деведесетих година 20. века Србија спроводи ефикасну реформу банкарског система.

Основна техничка решења опорављеног финансијског сектора Србије представљена су Законом о банкама и другим финансијским институцијама (Закон о банкама и другим финансијским институцијама 1993, 1995, 1999, 2002, 2002 и 2003 и 2004), као и Законом о Народној банци (2005), крајем 2005. године. Ови закони у начелу подржавају принципе Базел II стандарда (супервизија заснована на ризику), али не мењају устаљене методологије досадашњег начина супервизије. Најзначајније иновације су препознавање нових врста ризика и увођење нових појмова, као што су оперативни ризик и различите врсте тржишног ризика. Законом о банкама утврђена је и обавеза формирања посебних организационих делова банке који би се бавили управљањем ризиком.

Званична примена Базела II би значила потпуно усклађивање са препорукама овог документа. Трошкови прилагођавања могу бити значајни, али је потенцијална корист од увођења система за прецизно одређивање кредитног, тржишног и оперативног ризика неоспорна (Филиповска, 2011). Разлог за оптимизам по овом питању постоји, јер и без законске обавезе у Србији постоје банке које имају интерно развијене механизме за управљење ризиком, управо према Базел II стандарду (реч је о банкама чланицама међународних банкарских група). Друго, Базел II се мора увести у нашу правну регулативу, у процесу придруживања ЕУ.

ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА РЕГУЛАТИВЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ У БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ

Актуелна економска криза, која је потекла управо из финансијског сектора у САД-у, навела је Базелски комитет и стручну јавност на размишљање о начину управљања ризиком у банкама у условима економске кризе. Управо из тих разлога, тренутно актуелан документ Комитета је Базел III, који се интензивно фокусира на капитал и ликвидност (Wellink, 2011).

Ови стандарди (садржани у оквиру сета препорука прихваћених под називом Базел) не би требало да засене једнако важне напоре Одбора за јачање управљања ризиком, као и надзорних пракси. Акти који су примењивани до појаве Базела III имали су различита одређења, али сличан циљ. Дobar пример за ово су Принципи Комитета за унапређење корпоративног управљања. Принципи који су

објављени 2010. године указују на главне пропусте власти које су посматране током кризе. Међу њима су, на пример, недовољан надзор одбора, неадекватно управљање ризиком и непотребно сложене или непрозирне организационе структуре и активности.

Други напор глобалног значаја Комитет чини 2009. године усвајањем Основних принципа за ефикасан систем за осигурање депозита. Комитет је до Принципа дошао заједничким радом са Међународним удружењем осигураваача депозита. Ови основни принципи за ефикасне системе осигурања депозита требало би да помогну у заштити депонената и клијената у свим јурисдикцијама. (Basel Committee on Banking Supervision, 2009a, 2009b, 2010a, 2010b)

Базел III

Надзорно тело Базелског комитета, сачињено од гувернера централних банака и директора органа супервизије (*Group of Central Bank Governors and Heads of Supervision – GHOS*) сложило се о оквирним одредбама документа Базел III септембра 2009. године и изнело предлог Комитету већ у децембру исте године. Овај консултативни документ представља одговор Базелског комитета на финансијску кризу и део је глобалне иницијативе за њено превазилажење. Потписници документа су представници Г20. О коначном изгледу реформског пакета садржаном у Базелу III, али и роковима за његову имплементацију у финансијском сектору, Комитет је постигао договор на својој седници септембра 2010. године. Дана 13. децембра 2010. Базелски комитет за супервизију банака је објавио финални оквир за јачање правила међународног капитала и његову ликвидност у банкарском сектору са циљем да побољша способност банкарског сектора да „апсорбује“ шокове који произилазе из финансијских и економских стресова, као што је „шок ликвидности“ који се десио у раним фазама финансијске кризе 2007. године. У то време, иако су многе банке имале неопходан капитал, ипак су искусиле проблеме јер нису имале адекватан ликвидни капитал.

Базел III је свеобухватан скуп реформских мера, развијен од стране Базелског комитета за супервизију банака ради јачања регулације, надзора и управљања ризицима у банкарском сектору. Ове мере имају за циљ да (Wellink, 2011):

- побољшају способност банкарског сектора да одговори на шокове који произилазе из финансијског и економског стреса, без обзира на његов узрок,
- унапреде управљање ризицима и менаџмент банке, опште посматрано,
- повећају транспарентност пословања банака.
- Циљани резултат реформи је:

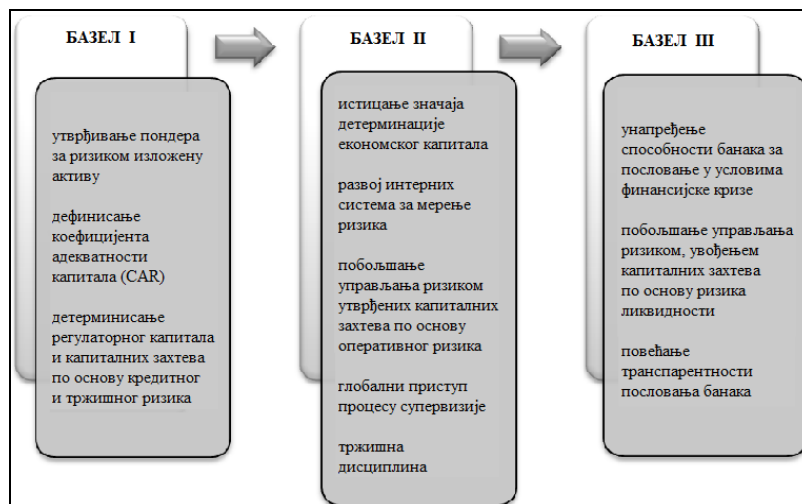
- на микро нивоу, да се подигне отпорност финансијских институција у периодима стреса;
- на макро плану, да се идентификују и прате ризици који, преко банкарског сектора, могу изазвати поремећаје читавог привредног система.

Ова два резултата су комплементарна, јер већа отпорност на нивоу банке смањује ризик од широког система шокова који би могао угрозити финансијски сектор и привреду једне земље. Комитет је става да нови стандарди треба да буду представљени на начин који не омета опоравак привреде. Ова одлука је оличена у дугом временском периоду предвиђеном за имплементацију за спровођење стандарда. Базел III стандарди ће отпочети своју имплементацију у финансијском сектору почетком 2013. године и спроводиће се у фазама све до 2019. године (Wellink, 2011).

Правила морају да се реализују правовремено, на глобалном нивоу и на доследан начин. Све земаље чланица Базелског комитета, већ сада су у обавези да отпочну процес превођења Базел III стандарда у националне прописе и законе, како би испуниле рок за почетак примене (јануар 2013. године). Банке, са своје стране, морају такође почети да планирају и припремају своје системе за усклађивање са овим стандардима. У том смислу и државе и финансијски сектор, имају заједничку одговорност, јер су то актери који имају исти интерес – стабилан финансијски систем.

Базел III је одговор на проблеме настале као последица финансијске кризе, али нова правила и стандарди нису довољни, сами по себи. Следећи кључни задатак односи се на бољу и ригорознију контролу финансијског система на глобалном нивоу. Комитет је предложио јаче механизме који би гарантовали да се прописи и стандарди, развијени од стране Комитета и усвојени од стране Г20, имплементирају у целости. У ту сврху формиран је Одбор за имплементацију стандарда, који ће обавити праћење примене Базела III. Фокус њиховог деловања биће тумачења стандарда и потенцијалне области за регулаторном арбитражом.

Најзначајнија новина Базела III јесте увођење капиталних резервисања по основу ризика ликвидности. Дакле, поред кредитног, тржишног и оперативног ризика, захтеви за капиталом се проширују и на ризик ликвидности. Као што је адекватност капитала обележила Базел I, интерни модели квантификовања ризика Базел II, тако је рацио ликвидне покривености (*Liquidity Coverage Ratio – LCR*), карактеристика Базела III (Слика 2).

Слика 2. Преглед развоја значајних аспеката Базел стандарда

Figure 2. Overview of the development of important aspects of Basel standards

Уз поштовање оквира ликвидности, Комитет је одлучио да узме одлучан, али и опрезан став по питању имплементације стандарда ликвидности. Из тог разлога, минимални рацио покривености краткорочне ликвидности биће постављен као стандард од 2015. године, док ће се минимални рацио покривености дугорочне ликвидности дефинисати почев од 2018. године. Ова правила подразумевају и „период опсервације”, који ће супервизорима омогућити виши ниво захтева за извештавањем у току тог периода. Намера је да се процени утицај нових стандарда на банке индивидуално, као и на банкарски сектор и шире тржиште.

У пословној пракси присутно је мишљење да је Базел III намењен само развијеним економијама у којима послују велике, сложене банке. Са друге стране је став да је Базел III решење проблема, а не његов узрок. Посматрано са аспекта свих негативности које је донела криза, пажљивом анализом открива се низ постојећих основних недостатака. Недостаци битно утичу на целокупан банкарски систем. Током рада на Базелу III, Комитет је имао задатак да се позабави овим недостацима, који се рефлектују на све банке, без обзира на њихову величину, сложеност, и географску локацију. Неки од неуспеха који су карактерисали ову кризу и које Базел III обухвата могу се дефинисати на следећи начин:

- лоше управљање ризиком ликвидности и недовољна ликвидност, упркос глобалној презасићености ликвидношћу,
- превелик утицај различитих фактора који се испољава у банкарском систему, у комбинацији са slabим кредитним ризиком,
- неадекватан ниво и квалитет капитала банака;
- озбиљни недостаци у корпоративном управљању, управљању ризиком и транспарентности тржишта.

Специфичности капиталних захтева Базел III стандарда

Криза је продубљена неуредним процесом континуираног усклађивања и повезаношћу међу институцијама. Такође, процикличност и системски ризик, као две динамичке категорије, илуструју потребу да се у обзир узму и све специфичне слабости банке, као и ризици који се стварају у банкарском и финансијском систему. Међутим, једно од основних веровања у погледу иницијатора кризе у банкарском систему јесте да је супервизија банака била ексклузивно фокусирана на сигурност и стабилност појединих банака. Све наведено доводи до закључка да су се ефекти кризе спорије или брже преносили и на регионе за које се, у првом тренутку, није претпостављало да ће их криза дотаћи. Ова чињеница указује да у глобалном финансијском свету свака криза може да се пренесе лако и брзо путем веома различитих и често неочекиваних канала. Неке мере уведене Базелом III одговарају новом концепту. На пример, уведени су одређени регулаторни бафери. Међутим, не може се рећи да Базел III представља резултат потребе измене Базела II због негативних резултата до којих је овај акт довео.

Наиме, ово је још једна заблуда – да Базел III некако замењује Базел II или Базел I. Једина сигурна чињеница јесте да Базел III допуњује Базел II и Базел I. То поједностављује и јача захтеве за капиталом – област која је дефинисана Базелом II и остала непромењена.

У оквиру новог оквира представљени су елементи који могу бити од значаја за целокупни банкарски сектор. Банке и банкарски системи често се суочавају са различитим типовима интерних и екстерних шокова, без обзира на стање њиховог развоја или сложености (Јованић, 2008). На пример, Базел III треба да утиче на значајно подизање квалитета и квантитета капитала, са већим фокусом на заједнички капитал. Капитал треба да буде највишег квалитета, како би боље апсорбовао губитке од шокова који могу настати.

Трећу димензију Базела III представља такозвано коришћење својеврсног сигурносног капитала (енг. *bafer capital*). Ова категорија капитала обезбеђује јак подстицај за банке да изграде капитал у временима доброг пословања. Са друге стране, контрациклични бафер

капитал треба да помогне заштити банака у случају опасности од брзог раста задужења, као фактора посебно релевантног за економије у развоју.

Такође, одјек принципа управљања ризиком ликвидности, као и стандарда глобалне ликвидности помоћи ће обезбеђењу ефикаснијег управљања овим ризиком у банци, као и одржавању бафера адекватне ликвидности. Корисност нове регулативе у банкарском сектору је несумњива, посебно имајући у виду смањење системских ризика. Ипак, могу се уочити два извора потенцијалних ризика. Први се идентификује као висока изложеност банкарског и сектора осигурања хипотекарном ризику, а други као изложеност глобалном ризику малих, али отворених економија.

Од почетка кризе банке су већ предузеле значајне напоре да подигну ниво капитала. Ипак, прелиминарни резултати свеобухватне студије квантитативног утицаја, која је реализована на иницијативу Комитета, показују да ће од краја 2009. године велике банке морати да обезбеде значајан износ додатног капитала како би испуниле ове нове захтеве. Мање банке, које су посебно важне за кредитирање сектора МСП, у највећем делу већ испуњавају ове високе стандарде. Гуврнери и шефови држава у чијој је надлежности надзор такође су постигли договор о прелазним одредбама за имплементацију нових стандарда. То ће помоћи да се осигура да банкарски сектор испуњава више стандарде капитала путем задржавања разумних зарада и подизања нивоа капитала. Прелазни аранжмани су сажети у Анексу 1 и Анексу 2 Базел III стандарда. Пошто ће национална имплементација од стране земаља чланица ће почети од 1. јануара 2013. године, државе чланице морају инволвирати правила у националне законе и прописе пре овог датума.

Од 1. јануара 2013. године банке ће се сусрести са следећим минималним рацио капиталом:

- 3,5% CET1 (*Common Equity Tier 1*) за ризичне активе,
- 4,5% Tier 1 капитала ризичне активе, и
- 8,0% укупан капитал ризичне активе.

Финални Базел III капитал оквир дефинише наведене три компоненте у циљу одређења базе регулаторног капитала. Ови елементи су били наведени и у предлогу Базела III:

- CET1,
- додатни Ниво 1 капитала (која, заједно са CET1 чине „Ниво1 капитала“), и
- Ниво 2 капитала (који, заједно са Нивоом 1 капитала, обухвата „Укупан капитал“).

Исти акт, попут претходног предлога Базела III дефинише CET1 позивајући се на 14 критеријума. За већину банака, само безбедност која ће се у будућем периоду квалификовати као CET1 јесте

реализација права гласа носиоцима обичних акција. Захтеви за квалификацију CET1 на основу Базел III коначног оквира у односу на Базел III предлог разликују се само у следећем: (Basel III Capital Proposals, 2010; Basel III final framework, 2010)

- прво, Базел III коначни оквир изричито забрањује укључивање већ квалификованих инструмента уколико банка „директно или индиректно. . . финансира њихову куповину“. Ова промена биће прихваћена једино у случају сличних захтева у погледу критеријума за додатне нове 1 и 2 капитала,
- друго, Базел III коначни оквир дозвољава укључивање мањинских интереса у CET1, док на основу Базел III предлога није било могуће укључивање мањинских интереса у CET1.

Додатни Ниво 1 капитала у коначном Базел III оквиру, једнако као и у предлогу овог акта, одређен је позивањем на 14 критеријума (а који се разликују од критеријума за дефинисање CET1). За америчке банке, на пример, карактеристично је да једино широко издате хартије од вредности за које је вероватно да би се квалификовале као додатни Ниво 1 капитала, нису кумулативне трајне преференцијалне акције.

Као правни акт од изузетног значаја за функционисање банкарског сектора на унутрашњем тржишту ЕУ, Финални Базел III оквир пружа основе за одређење нивоа 2 капитала, позивајући се на девет критеријума. Америчке банке, опет, могу дати пример за настап свих критеријума. Наиме, америчке банке имају праксу у којој хартије од вредности које се углавном и обично квалификују као Ниво 2 капитала, представљају субординирани дуг. Истовремено се истиче да су у питању кумулативне преференцијалне акције са повлашћеним роком (Results of the comprehensive quantitative impact study, Basel Committee, 2010).

Са друге стране, Предлог Базела III не пружа никаква одређења о томе да ли се било који део додатка за кредитне губитке и закуп (*Allowance for Loan and Lease Losses – ALLL*) може рачунати као Ниво 2 капитала. Финални оквир Базела III потврђује да ALLL могу бити укључене у Ниво 2 капитала до 1,25% ризичне активе. Критеријум може бити примењен само у раду банака, и то када се користи стандардизовани приступ за кредитни ризик дефинисан Базелом I (као што је тренутно случај).

Реформе Базелског комитета увеле су два међународна минимална стандарда за надзор ризика ликвидности, са циљем да се обезбеди да банке имају бафер одговарајуће ликвидности како би абсорбовале шокове ликвидности:

- Рацио ликвидне покривености (LCR): ово је тест за промовисање краткорочне отпорности ризика ликвидности банке, тако што ће обезбедити поседовање довољно квалитетних

ликвидних средстава да преживе значајан стрес у периоду од 30 дана, и

- Рацио нето стабилног финансирања (*Net Stable Financing Ratio - NSFR*): ово је тест који промовише отпорност у дужем временском периоду путем стварања додатних подстицаја за банке, са циљем да финансирају своје активности са више стабилних средстава, на сталној основи.

Банке ће морати до 2015. године да остваре све услове за примену стандарда LCR, а од 2018. године да отпочну са применом стандарда NCFR. Ликвидна средстава високог квалитета, која се на основу одредби Базела III могу урачунати у LCR деле се у две категорије:

- **Први ниво средстава:** Ова средства су ограничена на готовину, резерве централне банке које се могу повући у време кризе, као на и одређене категорије владиног дуга; овај ниво може укључивати и неограничени део ликвидних средстава за потребе и сврху LCR,
- **Други ниво средстава (имовине):** Ова средства укључују одређене категорије владиног дуга и високо котиране корпоративне обвезнице (издате од стране небанкарских емитената), као и покривене (гарантоване) обвезнице које су се доказале као поуздан извор ликвидности на тржишту; Овај ниво средстава не може обухватити више од 40% укупних ликвидних средстава за потребе LCR, и имаће скраћење примењено на њихову тренутну тржишну вредност (најмање 15% скраћења мора да се примени на Ниво 2 средстава).

Анекс 1 (извор: *Bank For International Settlements, Basel*)

Калибрисање (одређење) оквира капитала Захтевани капитал и бафери (у %)			
	Заједнички капитал (после одбитка)	Ниво 1 капитала	Укупан капитал
минимум	4.5	6.0	8.0
Бафер одржања	2.5		
Минимум + бафер очувања (одржања)	7.0	8.5	10.5
Обим контрацикличног бафера*	0-2.5		

*Заједнички капитал или други потпуни губитак апсорпционог капитала

Анекс 2: Фазни споразуми (извор: *Bank For International Settlements, Basel*)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	од 1.1.2019.
Однос утицаја	Мониторинг супервизора		Паралелни приказ: 1.јануар 2013-1.јануар 2017. објављивање почиње 1.1.2015.					Пренето у стуб 1	
Минимум ратио заједничког капитала			3.5%	4.0%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%
Бафер одржања капитала						0.625%	1.25%	1.875%	2.50%
Мин.зај.капитала + бафер одрж.капитала			3.5%	4.0%	4.5%	5.125%	5.75%	6.375%	7.0%
Фаза смањења СЕТ1				20%	40%	60%	80%	100%	100%
Минимум Нивоа 1 капитала			4.5%	5.5%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%
Минимум укупног капитала			8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%
Мин. укупног капитала+бафер одржања			8.0%	8.0%	8.0%	8.625%	9.25%	9.875%	10.5%
Капитал инструменти који се више не квалификују као небитни Ниво 1 капитала или Ниво 2 капитала			Десетогодишња фаза која почиње 2013.						
Ратио ливидне покривености	Посма трање почи- ње				Предс таљањ е мин. станд арда				
Ратио нето стабилног финансирања		Посм а- трање почи- ње						Предст ављање мин. стандар да	

*сенке означавају транзиционе периоде, а све одредбе се примењују почев од 1. јануара наведене године

Финални Базел III оквир предвиђа низ нових одбитача и прилагођавања СЕТ1, чија примена почиње 1. јануара 2014. године. Међутим, ови стандарди ће се примењивати постепено, односно у фазама у укупном временском периоду од пет година (20% годишње). Са друге стране, имплементација бафер одржања капитала почеће 1. јануара 2016. са 0.625%, и примениваће се постепено, у периоду од наредне четири године. Бафер ће се повећавати у поменутом проценту сваког следећег 1. јануара, све док не достигне 2,5%, што је проценат који ће бити у примени од 1. јануара 2019.

Дакле, неспорна је потреба сагледати регулаторни утицај Базела III на статус субјеката банкарског сектора, укључујући захтеве за вишим капиталом и два нова односа ликвидности. Базелски комитет за контролу банака је, у склопу свог рада на припреми Базела III, усвојио две студије. Прва студија односи се на дугорочне утицаје, а друга обухвата транзиционе ефекте. Студија дугорочних утицаја је настала као резултат координације радне групе коју је формирао Базелски комитет за дугорочан економски утицај. Извештај је објављен у *BCBS* (2010ц). Студија транзиционог утицаја јесте резултат Групе за макроекономску процену (*Macroeconomic Assessment Group – MAG*), чији је извештај објављен у *BCBS* (2010д). Иначе, чланство *MAG* чине експерти из централних банака и регулаторних тела – представника 15 земаља и више међународних институција.

У току рада на наведеним студијама радна група Базелског комитета тражила је од сваке земље учеснице да пријави очекивани утицај за своју земљу. Очекивани утицај требало је да буде заснован на одређеном сценарију промена у захтевима капитала и новим односима ликвидности. Препознајући неизбежне грешке модела, закључци Базелског комитета су првенствено настали као жељени резултат у свим посматраним земљама. Све у свему, две студије користе сличне методологије и долазе до сличних закључака: дугорочни ефекти и ефекти на крају прелазног периода су веома слични.

ЗАКЉУЧАК

Управљање ризиком у банкама и другим финансијским институцијама неизоставни је део очувања стабилности финансијског сектора једне земље. Како је та стабилност од кључног значаја за здраве економске и социолошке односе у земљи, а самим тим и њен привредни просперитет, улога супервизора банака и других финансијских институција је изузетно важна и одговорна функција. У Србији та улога је поверена Народној банци Србије. Народна банка Србије под финансијском стабилношћу подразумева постојање здравих и стабилних финансијских институција, чија отпорност на ризике својствене финансијском пословању, као и на потресе из окружења, омогућава ефикасно спровођење финансијског посредовања и обезбеђује поверење у укупан финансијски систем који она надзире. Стога је циљ управљања ризиком да благовремено идентификује постојеће и потенцијалне ризике којима је изложен тај систем, а посебно банкарски сектор, те процени способност тог система да апсорбује ризике, а да при том остане стабилан и способан да несметано функционише и да све преузете обавезе измирује у уговореним роковима. Користећи расположиви инструментариј финансијске супервизије, Народна банка Србије обезбеђује отпорност финансијских институција на ризике на нивоу који истовремено осигурава и заштиту интереса корисника њихових услуга и њихов одржив развој.

Поред постојећих механизма за управљање ризиком у финансијским институцијама, Србија је почевши од 1.1.2012. године ускладила национално законодавство из области супервизије банака са Базел II стандардима. Од основног значаја је да се у оквиру тих стандарда задржи досадашњи конзервативан приступ, уз уважавање специфичности тржишта Србије, јер се по показаним резултатима у претходном периоду може сматрати успешним начином управљања ризиком. Наиме, без обзира на потпуну усклађеност са Базел I стандардима у периоду осамдесетих и деведесетих година прошлог века у финансијском систему Србије владало је хаотично стање, које је имало далекосежне негативне последице по економску стабилност и развој читаве привреде и друштва, као целине. С друге стране, у претходних десет година банкарски сектор Србије се може похвалити стабилним пословањем и константним повећањем индикатора пословне успешности, иако није извршена хармонизација са Базел II стандардима у тренутку њихове примене у ЕУ или САД (2007. године). Дакле, за добро управљање ризиком у финансијским институцијама у Србији неопходан је приступ који комбинује традиционалне и савремене технике идентификовања, мерења и процене ризика. С тим у вези, хармонизација прописа јесте потребан предуслов очувања стабилности и одрживости развоја, али тек постојање јаког националног система супервизије, који је у синергији са овим прописима, чини довољан услов одрживог развоја финансијског сектора, али и националне привреде уопште.

ЛИТЕРАТУРА

- Akkizidis, I. S. and Bouchereau, V. (2005). *Guide to optimal Operational Risk & Basel II*. USA: Auerbach Publications.
- Aven, T. (2008). *Risk Analysis - Assessing Uncertainties beyond Expected Values and Probabilities*. England: John Wiley & Sons, Ltd.
- Banks, E. (2005). *Catastrophic Risk - Analysis and Management*. England: Ltd. John Wiley & Sons.
- Барјактаровић, Ј. (2010) Приближавање банкарског сектора Србије регулативи Европске уније. *Сингидунум ревија*, 6(2), 28-40.
- Basel Committee on Banking Supervision. (1988). (updated 1998). *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*, <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf> (preuzeto 12.11.2009. године).
- Basel Committee on Banking Supervision. (2006). *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards⁷, A Revised Framework*,

⁷ Превод овог документа, одобрен од Секретаријата Базелског комитета, публикован је 2007. године, под насловом „Базел II – Међународна сагласност о мерењу капитала и стандардима капитала“, као издање Југословенског прегледа, подржано од стране Удружења банака Србије. Међутим, како се службеним текстом сматра само оригинални текст на енглеском језику, исти је и наведен у овом списку литературе.

- Comprehensive Version, <http://www.bis.org/publ/bcbs128.htm> (preuzeto 12.11.2009. godine).
- Basel Committee on Banking Supervision. (2006). *Core Principles for Effective Banking Supervision*. <http://www.bis.org/publ/bcbs123.pdf> (preuzeto 12.11.2009. godine).
- Basel Committee on Banking Supervision. (2003). *Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk*. <http://www.bis.org/publ/bcbs86.htm> (preuzeto 12.11.2009. godine).
- Basel Committee on Banking Supervision. (2001). *Working Paper on the Regulatory Treatment of Operational Risk*. http://www.bis.org/publ/bcbs_wp8.pdf (preuzeto 12.11.2009. godine).
- Bessis, J. (2002). *Risk Management in Banking, Second Edition*. England: John Wiley & Sons.
- Duffie, D. and Singleton, K. J. (2003). *Credit Risk - Pricing, Measurement, and Management*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Ђукић, Д. (2007). *Управљање ризицима и капиталом у банкама*. Београд: Београдска берза.
- Закон о банкама и другим финансијским организацијама. Службени лист СРЈ. Бр. 32 (1993), 61 (1995), 44 (1999), 36 (2002), 37 (2002)
- Закон о банкама и другим финансијским организацијама. Службеном гласнику РС. Бр. 72 (2003) и 55 (2004).
- Закон о Народној банци Србије. Службени гласник РС. Бр. 107 (2005).
- Јованић, Т. (2008). Нетирање – инструмент управљања ризиком банака и предислов ефикасног пословања финансијским дериватима. *Право и привреда*, 5-8, 782-804.
- Јованић, Т. (2008). *Banking Law and Regulation in Serbia*. International Banking Law and Regulation. *Oxford University Press*. Oceana, Release 2009-2, Release 2008-1, Release 2006-1.
- Народна банка Југославије. (2001). „Банкарски сектор СРЈ 31.12.2001”. http://www.nbs.rs/export/internet/latinica/55/55_4/bankarski_sektor_01.pdf (preuzeto 17.02.2008. godine).
- Народна банка Србије, Сектор за контролу пословања банака. (2010). „Стратегија увођења Базел II стандарда”. http://www.nbs.rs/export/internet/cirilica/55/55_2/55_2_2/strategija (preuzeto 16.11.2010. godine).
- Одлука о адекватности капитала банке. Службени гласник РС. Бр. 129 (2007) и 63 (2008).
- Табороши, С. и Јованић, Т. (2006). Улога стандарда у регулисању привреде и њихова правна природа. *Правни живот*, 11: 317-335.
- Филиповска, О. (2011). Значај и третман оперативних ризика у банкарском менаџменту. *Банкарство*, 5-6, 60-69.
- Hull, J.C. (2007). *Risk Management and Financial Institutions*. New Jersey: Prentice Hall.
- Wellink, N. (2011). „Basel III and beyond“. *High Level Meeting on Better Supervision and Better Banking in a Post-crisis Era*. Kuala Lumpur, Malaysia, January 17th. <http://www.bis.org/speeches/sp110118.pdf> (31.01.2011. godine).
- www.bis.org/about/index.htm

HARMONIZATION OF RISK MANAGEMENT REGULATIONS IN THE BANKING SECTOR IN SERBIA

Summary

Risk management in banks and other financial institutions plays an important role in preserving the stability of the financial sector of a country. Since this stability is essential for healthy economic and social relations in the country, and therefore for its economic prosperity, the role of the supervisor of banks and other financial institutions is extremely important and responsible. In Serbia, this role was entrusted to the National Bank of Serbia. Financial stability implies the existence of stable financial institutions, whose task it is to resist the risks inherent in financial operations as well as the shocks in the region, to enable an efficient implementation of financial intermediation, and to provide stability and confidence in the overall financial system. Therefore, the objective of risk management is to promptly identify existing and potential risk to the whole system, especially the banking sector, and assess the ability of the system to absorb risks, while still remaining stable and able to function smoothly and to settle all obligations in a timely manner. Using the available instruments of financial supervision, the National Bank of Serbia provides resistance to the risks of financial institutions, at the same time ensuring that the protection of the interests of their users and their sustainable development.

In addition to the existing mechanisms for risk management in financial institutions in the period up to 2011, last year Serbia launched the harmonization of national legislation on the supervision and implementation of Basel II. What is of primary importance is that within these standards the current conservative approach is maintained, taking into account the specificities of the Serbian market, as demonstrated by the results in the previous period, which can be considered as a successful way of managing risk. So, for good risk management in financial institutions in Serbia an approach is needed which combines traditional and modern techniques of identifying, measuring and assessing risk. Maintaining a conservative approach in the implementation of prudential policy has resulted in the creation of significant provisions for potential losses and provided a significant amount and quality of capital in a period of expansion of the banking sector in Serbia, so banks will facilitate the future transition to the new regulatory framework that is looming internationally.

Although regulatory changes in Serbia are not always time-matched with the international ones, the modifications of the regulatory framework, as well as of financial management regulations by the relevant institutions, will certainly be implemented very soon and will have visible impact on the banking sector in Serbia. On the other hand, internal development, quantitative methodologies for risk management by the banks themselves, as required by Basel II, will enable the banks to maintain a satisfactory level of risk exposure and have less costs in terms of lower levels of provisions that can be achieved using this methodology.

In addition to the methodologies that are already in use, this paper has given an overview of Basel III requirements, which Serbia should meet in the next stage of the process of harmonization of the risk management regulations in the financial sector.